

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v trestnej veci proti obžalovanému **J. S.** pre pokus trestného činu vraždy podľa § 8 ods. 1, § 219 ods. 1, ods. 2 písm. b/, písm. h/, písm. j/ Tr. zák. na neverejnom zasadnutí 22. marca 2005 v Bratislave o odvolaniach krajského prokurátora v Nitre a obžalovaného **J. S.** proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 15. apríla 2004, sp. zn. 3 T 5/2003, rozhodol

t a k t o:

Podľa § 258 ods. 1 písm. a/ Tr. por. napadnutý rozsudok **sa z r u š u j e** v celom rozsahu.

Podľa § 259 ods. 1 Tr. por. vec **sa v r a c i a** Krajskému súdu v Nitre, aby ju v potrebnom rozsahu znovu prejednal a rozhodol.

O d ô v o d n e n i e:

Krajský prokurátor v Nitre podal 10. decembra 2003 na Krajskom súde v Nitre obžalobu na **J. S.** pre skutok právne kvalifikovaný ako pokus trestného činu vraždy podľa § 8 ods. 1, § 219 ods. 1, ods. 2 písm. b/, písm. h/, písm. j/ Tr. zák.

Krajský súd v Nitre po vykonaní dokazovania na hlavnom pojednávaní v dňoch 15. až 17. marca 2004, po jeho odročení v ostatne uvedený deň, na 19. mar-

ca 2004, za účelom vyhlásenia rozsudku; po upozornení obžalovaného podľa § 225 ods. 2 Tr. por. na hlavnom pojednávaní, 19. marca 2004, na možnosť prísnejšieho posúdenia žalovaného konania, ako trestných činov lúpeže podľa § 234 ods. 1, ods. 2 písm. b/ Tr. zák. a pokusu trestného činu vraždy podľa § 8 ods. 1, § 219 ods. 1, ods. 2 písm. j/ Tr. zák. a odročení hlavného pojednávania na 15. apríla 2004, na základe žiadosti obžalovaného J. S. o poskytnutie lehoty na prípravu obhajoby v súvislosti s už spomenutým upozornením podľa § 225 ods. 2 Tr. por.; rozsudkom z 15. apríla 2004, sp. zn. 3 T 5/2003, na rozdiel od podanej obžaloby uznal obžalovaného J. S. za vinného z pokusu trestného činu vraždy podľa § 8 ods. 1, § 219 ods. 1, ods. 2 písm. j/ Tr. zák. v znení zákona č. 253/2001 Z. z. a z trestného činu lúpeže podľa § 234 ods. 1, ods. 2 písm. b/ Tr. zák. v znení zákona č. 253/2001 Z. z. na tom skutkovom základe (ktorý je v podstate totožný s podanou obžalobou), že

dňa 24. februára 2003 v dobe okolo 10.00 hod. pod zámienkou podania balíka vošiel do služobnej časti kancelárie pošty na J. ulici č. X. v obci Č. a držiac v ruke kuchynský nôž slovné vyzval vedúcu pošty – poškodenú I. C., aby uzamkla vchod na poštu a potom, aby mu vydala peniaze, ktoré si vložil do vrečka kabáta.

Poškodená mu medzitým vravela prečo to robí, veď ho aj tak pozná, načo ju obžalovaný udrel päťou do oblasti tváre a nosa. Po údere spadla na zem a keď sa znovu postavila, požiadala obžalovaného, aby odišiel a nechal ju na pokoji. Následne poškodenú najmenej dvakrát bodol nožom do krku a začal ju nožom rezať v oblasti hlavy a krku, čím jej spôsobil zranenia, a to úrazový šok III. stupňa z masívnych krvných strát, hlboké bodné rany krku obojstranne s narezaním vonkajšej a vnútornej krčnej žily vľavo s následným rezným poranením steny spoločnej krčnej tepny vľavo, komplikovanú zlomeninu nosovej kosti s posunom, povrchovú reznú ranu záušia pravej spánkovo – záhlavovej oblasti hlavy, tržné rany horného viečka pravého oka, chrbta nosa, pier úst, pomliaždeniny oblasti tváre, očné obojstranne a temena hlavy, rezo – sečné početné povrchové rany dlane a prstov pravej a ľavej ruky, hlbokú reznú ranu ukazováka pravej ruky s poranením kĺbového púzdra záprstnočlánkového skĺbenia prsta, následne obžalovaný odišiel

z pošty, pričom uzamkol vchodové dvere a kľúč spolu s nožom zahodil, pričom k usmrteniu poškodenej nedošlo len vďaka náhodným okoloidúcim a včasnej lekárskej pomoci.

Zranenia poškodenej si vyžiadali práceneschopnosť do 30. novembra 2003.

Obžalovaný odcudzením finančnej hotovosti v sume 71 790 Sk a poškodením zariadenia v hodnote 792 Sk spôsobil škodu S., š. p., P. X., B., odštepny závod S., š. p., R., N. č. X., B. v sume 72 582 Sk a V., M. X., B. škodu v sume 77 134,50 Sk.

Za to bol odsúdený podľa § 219 ods. 2 Tr. zák., s použitím § 35 ods. 1 Tr. zák. na úhrnný trest odňatia slobody vo výmere 13 (trinásť) rokov a 6 (šesť) mesiacov.

Podľa § 39a ods. 3 Tr. zák. bol obžalovaný pre výkon uloženého trestu zaradený do II. (druhej) nápravnovýchovnej skupiny.

Podľa § 228 ods. 1 Tr. por. bola obžalovanému uložená povinnosť nahradiť škodu spôsobenú trestným činom poškodeným:

- S., š. p., P. X., B., odštepny závod S., š. p., R., N. č. X., B. v sume 1 582 Sk,

- V., M. X., B. v sume 77 134,50 Sk.

Proti tomuto rozsudku podali v zákonnej lehote odvolanie krajský prokurátor v Nitre a obžalovaný J. S..

Krajský prokurátor v odvolaní namietal správnosť výroku o vine pokiaľ ide o právne posúdenie konania obžalovaného, ako aj výroku o treste s tým, že obžalovanému bol uložený neprimerane mierny trest odňatia slobody a tento bol nedôvodne pre výkon uloženého trestu zaradený do druhej nápravnovýchovnej skupiny. Podľa názoru krajského prokurátora rozčlenenie žalovaného konania na dva samostatné skutky a ich kvalifikácia krajským súdom ako dokonaného trestného činu lúpeže a pokusu trestného činu vraždy nevystihuje podstatu konania

obžalovaného. Tento sa totiž na čin pripravoval, vedel, že poškodená ho pozná, a preto mu muselo byť zrejmé, že bez zavraždenia poškodenej bude krátko po čine odhalený. Z tohto dôvodu potom právne posúdenie jeho konania v podanej obžalobe ako pokusu trestného činu vraždy podľa § 8 ods. 1, § 219 ods. 1, ods. 2 písm. b/, písm. h/, písm. j/ Tr. zák. zodpovedalo vykonaným dôkazom. Nedôvodné a nezákonné je aj pominutie znaku, tzv. kvalifikovanej skutkovej podstaty trestného činu vraždy, uvedeného v odseku 2 písm. b/ ustanovenia § 219 Tr. zák., teda že obžalovaný sa pokúsil usmrtiť poškodenú obzvlášť surovým spôsobom. Naplnenia tejto okolnosti podmieňujúcej použitie prísnejšej trestnej sadzby nasvedčujú najmä zistenia znalca MUDr. K. Š., že obžalovaný poškodenú najskôr atakoval tvrdými údermi pästou do tváre a následne sa jej opakovane snažil prerezať veľké krčné cievy. Početnosť rezných a bodných zranení, ich intenzita, ako aj zranenia po úderoch pästou nasvedčujú vysokej surovosti konania, ako to predpokladá ustanovenie § 219 ods. 1, ods. 2 písm. b/ Tr. zák.

Pokiaľ ide o uložený trest vo výmere trinásť a pol roka tento vzhľadom na nárast brutálnych násilných trestných činov nemôže splniť funkciu generálnej prevencie a pre neistú prognózu resocializácie obžalovaného ani funkciu prevencie individuálnej, keď obžalovaný bol navyše pre výkon uloženého trestu nedôvodne zaradený do druhej nápravno-výchovnej skupiny.

Vzhľadom k tomu, že v konaní pred krajským súdom boli vykonané všetky dôkazy nevyhnutné pre rozhodnutie a súd prvého stupňa správne zistil skutkový stav, krajský prokurátor navrhol, aby odvolací súd podľa § 258 ods. 1 písm. b/, písm. d/, písm. e/ Tr. por. zrušil napadnutý rozsudok v celom rozsahu a súčasne aby sám vo veci rozhodol podľa § 259 ods. 3 Tr. por. tak, že obžalovaného J. S. uzná za vinného z pokusu trestného činu vraždy podľa § 8 ods. 1, § 219 ods. 1, ods. 2 písm. b/, písm. h/, písm. j/ Tr. zák., uloží mu výnimočný trest podľa § 29 ods. 2 Tr. zák. v dolnej polovici trestnej sadzby (15 až 25 rokov) a pre výkon trestu ho podľa § 39a ods. 3 Tr. zák. zaradí do tretej nápravno-výchovnej skupiny.

Obžalovaný J. S. v odvolaní odôvodnenom prostredníctvom jeho obhajcu namietal porušenie práva na obhajobu v konaní, ktoré predchádzalo napadnutému

rozsudku. V tejto spojitosti poukázal na postup krajského súdu na hlavnom pojednávaní 19. marca 2004, kedy došlo podľa 225 ods. 2 Tr. por. k jeho upozorneniu na možnosť prísnejšieho posúdenia skutku v porovnaní s podanou obžalobou a k odročeniu hlavného pojednávania na 15. apríla 2004, na základe jeho žiadosti o poskytnutie lehoty na prípravu obhajoby, v súvislosti so spomenutým upozornením o možnom prísnejšom právnom posúdení jeho konania. Nadväzujúce úkony prvostupňového súdu znamenali porušenie jeho obhajovacích práv, lebo predseda senátu 14. apríla 2004 po tom ako jeho ustanovený obhajca toho istého dňa o 11.45 hod. písomne predložil krajskému súdu žiadosť o odročenie hlavného pojednávania z dôvodu jeho práceneschopnosti a pripojil k nej aj potvrdenie o dočasnej pracovnej neschopnosti, mu podľa § 40a ods. 1 Tr. por. ustanovil náhradného obhajcu. Napriek tomu, že tento na hlavnom pojednávaní 15. apríla 2004, kedy došlo k vyhláseniu odsudzujúceho rozsudku, uviedol, že 14. apríla 2004 sa v dostatočnej miere oboznámil s obsahom spisu, objektívne tomu tak byť nemohlo, pretože na preštudovanie vyše 400 strán spisu mal minimálny časový priestor, len v rozsahu niekoľkých hodín. Navyše tento náhradný obhajca až do začatia hlavného pojednávania 15. apríla 2004 o 08.00 hod. vôbec nebol v kontakte s ním a tak nemohol s ním prerokovať postup v obhajobe, na prípravu ktorej on žiadal odročiť hlavné pojednávanie 19. marca 2004 po upozornení podľa § 225 ods. 2 Tr. por. Súdom poskytnutý čas na prípravu obhajoby aktívne využil len jeho pôvodne ustanovený obhajca, ktorý 08. apríla 2004 prostredníctvom jeho koncipientky nahliadol do spisu a toho istého dňa ho navštívil v ústave na výkon väzby za účelom prerokovania jeho ďalšej obhajoby. Jeho zastupovanie náhradným obhajcom na hlavnom pojednávaní 15. apríla 2004 bolo preto iba formálne. Ďalšieho závažného procesného pochybenia sa dopustil krajský súd v tom, keď v rozpore s ustanovením § 216 Tr. por. jemu, obhajcovi a tiež prokurátorovi neumožnil prednesenie záverečných rečí napriek tomu, že k odročeniu hlavného pojednávania došlo z dôvodu prípravy obhajoby v súvislosti s možnou zmenou právneho posúdenia jeho konania. Pre uvedené podstatné chyby konania obžalovaný navrhol, aby odvolací súd podľa § 258 ods. 1 písm. a/ Tr. por. zrušil napadnutý rozsudok v celom rozsahu a podľa § 259 ods. 1 Tr. por. vec vrátil krajskému súdu s príkazom, aby ju v potrebnom rozsahu znovu prejednal a rozhodol.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací po zistení, že neprichádza do úvahy rozhodnutie podľa § 253 ods. 3 Tr. por. preskúmal podľa § 254 ods. 1 Tr. por. zákonnosť a odôvodnenosť všetkých výrokov napadnutého rozsudku, proti ktorým mohli obaja už spomenutí odvolatelia podať odvolanie ako aj správnosť postupu konania, ktoré mu predchádzalo a zistil, že pre závažné porušenie práva obžalovaného J. S. na obhajobu z dôvodov, na ktoré tento poukázal v jeho odvolaní je potrebné zrušiť napadnutý rozsudok v celom rozsahu podľa § 258 ods. 1 písm. a/ Tr. por. a vec vrátiť podľa § 259 ods. 1 Tr. por. prvostupňovému súdu, aby ju v potrebnom rozsahu znovu prejednal a rozhodol. Nedodržanie predpisov procesného práva upravujúcich právo obvineného na obhajobu, na ktoré bude neskôr poukázané a to v konaní pred súdom nasledujúcim po odročení hlavného pojednávania 19. marca 2004 znamená takú podstatnú chybu konania, ktorá sama osebe mohla mať vplyv na správnosť a zákonnosť výrokov rozsudku krajského súdu, predovšetkým výroku o vine, v ktorom majú ostatné výroky základ. Zistené pochybenie dotýkajúce sa jednej z podstatných zložiek práva na spravodlivý proces v zmysle článku 6 ods. 3 Európskeho Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd opodstatňuje skôruvedený postup odvolacieho súdu a to v rámci neverejného zasadnutia podľa § 263 ods. 1 písm. b/ Tr. por., pretože označenú chybu nemožno odstrániť na verejnom zasadnutí.

Súčasťou práva na spravodlivý proces je podľa článku 6 ods. 3 písm. c/ citovaného Dohovoru právo obhajovať sa osobne alebo za pomoci obhajcu podľa vlastného výberu. V prípade ustanovenia obhajcu ex offo, vrátane náhradného obhajcu ako tomu bolo v posudzovanej veci, má obvinený právo na reálnu právnu pomoc a nie iba na ochranu de iure, spočívajúcu v samotnom akte ustanovenia obhajcu. Podstatnou okolnosťou prípravy obhajoby je zjavne možnosť radiť sa s obhajcom. V posudzovanej veci odhliadajúc od reálne existujúcej pochybnosti o možnosti náhradného obhajcu v dostatočnej miere sa v krátkom časovom úseku (niekoľko hodín) oboznámiť s pomerne rozsiahlym spisovým materiálom, zjavne absentovala možnosť obžalovaného J. S. poradiť sa s náhradným obhajcom, pretože opatrenie o jeho ustanovení mu bolo doručené až 15. apríla 2004 na hlavnom pojednávaní, čo je zrejmé aj z obsahu zápisnice o tomto procesnom úkone (č.l. 407). Prevzatie obhajoby ustanoveným náhradným obhajcom bez toho,

aby obžalovanému poskytol potrebnú právnu pomoc (§ 41 ods. 1 Tr. por.) a následné vyhlásenie odsudzujúceho rozsudku na hlavnom pojednávaní 15. apríla 2004, ktoré nasledovalo po odročenom hlavnom pojednávaní z 19. marca 2004, ktoré muselo byť odročené na základe žiadosti obžalovaného na poskytnutie lehoty na prípravu obhajoby, znamenalo len formálne naplnenie práva obžalovaného na obhajobu podľa § 33 Tr. por., pretože náhradný obhajca obžalovanému neposkytol žiadnu právnu pomoc. Tento stav zistený v posudzovanej veci sa blíži situácii akoby obžalovaný obhajcu nemal.

Krajský súd sa dopustil aj ďalšieho závažného procesného pochybenia, keď po tom, ako na základe žiadosti obžalovaného po upozornení podľa § 225 ods. 2 Tr. por. odročil hlavné pojednávanie 19. marca 2004 z dôvodu poskytnutia lehoty obžalovanému na prípravu obhajoby, mu jej uplatnenie vôbec neumožnil. Napriek tomu, že ustanovenie § 218 ods. 2 Tr. por. predpokladá nové prednesenie záverečných rečí iba v prípade doplnenia dokazovania, takýto postup treba zachovať aj v prípade odročenia hlavného pojednávania z dôvodov uvedených v § 225 ods. 2 Tr. por., pretože právo uplatniť obhajobu v prípade upozornenia na možnosť prísnejšieho právneho posúdenia by bez zachovania uvedeného postupu bolo celkom bezobsažné. Trestný poriadok zakotvením povinnosti odročiť hlavné pojednávanie predpokladá, že v situácii, keď už bolo dokazovanie vyhlásené za skončené, možno ustanovením § 225 ods. 2 Tr. por. obžalovanému priznané právo na obhajobu uplatniť len na hlavnom pojednávaní predtým, ako sa súd odoberie na záverečnú poradu. Jej vykonaniu podľa § 217 Tr. por. však predchádzajú záverečné reči, ktorých zmyslom je pôsobiť na rozhodujúcu – hodnotiacu fázu dokazovania vykonanú súdom a tiež posledné slovo obžalovaného.

Vyššie uvedené prvky v konaní krajského súdu na hlavnom pojednávaní 15. apríla 2004 úplne absentovali a preto jeho chybným postupom nemohol obžalovaný uplatniť zákonom i Ústavou Slovenskej republiky garantované právo na obhajobu.

Z týchto dôvodov Najvyšší súd podľa § 258 ods. 1 písm. a/ Tr. por. napadnutý rozsudok zrušil pre podstatné chyby konania, ktoré mu predchádzali a podľa § 259

ods. 1 Tr. por. Krajskému súdu v Nitre prikázal, aby vec v potrebnom rozsahu prejednal a rozhodol, t.j. zopakovať časť konania, nasledujúceho po odročení hlavného pojednávania 19. marca 2004 pri umožnení obžalovanému plného uplatnenia jeho práva na obhajobu.

P o u č e n i e: Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný ďalší riadny opravný prostriedok.

V Bratislave 22. marca 2005

JUDr. Peter K r a j č o v i č, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: